

Előrelépés a gyermekek számára

Áttekintés

Az *Előrelépés a gyermekek számára*, az UNICEF tizenegyedik kiemelt jelentése a gyermekek helyzetében történt előrelépések legújabb adatait adja közre - egyrészt a Millenniumi fejlesztési célok (MFC-k) tükrében, másrészt a szerint, mennyire csökkentették a forrásokhoz való hozzáférés és a lehetőségek egyenlőtlen elosztását. A riport megmutatja, hol találunk kiemelkedő globális és regionális szintű eredményeket, illetve hogy a különbségek hol csökkentek, maradtak meg vagy éppen nőttek 1990 óta. Ily módon a riport kijelöli azokat a területeket, amelyekre különös figyelmet kell most fordítanunk, hogy tehesünk a fenntartható növekedésért, és elérhessük a leginkább kiszolgáltatott embereket.

Az *Előrelépés a gyermekek számára* fő célkitűzései a következők:

1. Az MFC dokumentum gyermekekkel kapcsolatos céljai felé tett lépések végső értékelése, elsősorban a különbségek csökkentésében elért eredményeké.
2. A jelenleg megfigyelhető, gyermekeket érintő egyenlőtlenségek és kizsákmányolás kimutatása.
3. A nagyarányú adatgyűjtés és az adatfelhasználás fontosságának hangsúlyozása - elsősorban a leginkább hátrányos helyzetű gyermekek felkutatása és a rájuk való összpontosítás érdekében.
4. Az UNICEF méltányossági célkitűzéseinek támogatására tett intézkedések számbavétele.

A jelentést a 2010-es *Előrelépés a gyermekek számára - az MFC-k méltányos módon történő elérése* méltányosságról szóló része alapján az UNICEF kommunikációs részlege (DOC) az adatgyűjtő - és feldolgozó részleggel együttműködve, és a DRP (Division of Data, Research and Policy) és a PD (Programme Division) részlegek tanácsadói segítségével készítette.

Összefoglalás

Az elmúlt 15 év fejlődésért tett erőfeszítései vitathatatlan sikereik ellenére nem érték el a világ legkiszolgáltatottabb gyermekeinek millióit.

A Millenniumi fejlesztési célok (kilenc kötelezettségvállalás egy békésebb, virágzóbb és igazságosabb új évszázadért) meghatározták a célkitűzéseket, amelyekhez az elért gyermekekkel kapcsolatos eredményeket mérhetjük, és amelyeket számon kérhetünk a globális közösségen.

Az *Előrelépés a gyermekek számára* tizenegyedik jelentése megmutatja, hogy nagy lépéseket tettünk azért, hogy gyermekek milliói jobb körülmények között élhessenek. De ugyancsak milliós azoknak a gyermekeknek a száma, akik nem élvezhetik ugyanezeket az előnyöket.

A riport a gyermekhalandóság csökkenését, az élelmezés javulását és a HIV vírus anyáról gyermekre való átterjedésének visszaszorulását emeli ki pozitív példaként. Az adatokból továbbá kimutatható a súlyos szegénység csökkenése, az alapfokú beiskolázottság növekedése és a tiszta vízhez való szélesebb körű hozzáférés.

De a történetnek van egy kevésbé sikeres oldala is. Kiszolgáltatott gyermekek milliói szenvednek a születésükkor örökölt hátrányoktól, melyek megfosztják őket életben maradásuk, növekedésük és képességeik kibontakozásának valós esélyétől.

Például:

- A biztonságos ivóvíztől és megfelelő higiénitől elzárt emberek 90%-a falusi környezetben él.
- A legszegényebb családokban élő gyermekek kétszer nagyobb valószínűséggel halnak meg ötödik születésnapjuk előtt, mint a legtehetősebb családokban élő gyermekek.
- Ugyanezek a gyermekek háromszor akkora valószínűséggel születnek megfelelő képesítéssel rendelkező segítség nélkül.

Ezek a gyermekek azok, akik - mivel elszigetelti őket a szegénység, a lakóhelyük, valamint származásuk, fogyatékoságuk és nemük miatti negatív diszkrimináció - a leginkább számot tartanak figyelmünkre.

A korán tapasztalt egyenlőtlen feltételek ezeknek a gyerekeknek az esetében a későbbiekben gyakran rosszabb egészségi állapothoz, a tanulási lehetőségek hiányához és rosszabb munkalehetőségekhez vezetnek.

A születéstől fogva tapasztalt egyenlőtlenségek a nélkülözés olyan ördögi körét alakítják ki, amely meghatározza a gyermekek életét ma, kihat a jövő generációkra, és veszélyezteti a világ jólétét és stabilitását. Kutatások igazolják például az oktatással kapcsolatos egyenlőtlenségek és a konfliktusok kialakulása közötti összefüggést.

Világosan látnunk kell: ha továbbra sem vagyunk képesek segíteni a legkiszolgáltatottabb gyermekeken, kitűzött célunkat, a fenntartható fejlődést sem érthetjük el.

Amennyiben a mai tendenciák folytatódnak, és ha figyelembe vesszük a népességnövekedést, 2030-ban:

- Ugyanannyi gyermek nem jár majd iskolába, mint ma.
- 119 millió gyermek fejlődésben visszamaradt lesz.
- Félmilliárd ember továbbra sem jut zárt mellékhelységhez.

Ahogy a fejlődés új szakaszába lépünk, választás előtt állunk: állandósítjuk a generációkon átívelő, egyenlőtlenségen alapuló ördögi kört, vagy pozitív, új lehetőségeket kínáló körforgássá alakítjuk a mai gyermekek és az eljövendő nemzedékek számára?

A Millenniumi fejlesztési célok eléréseért tett erőfeszítések megmutatták, hogy a méltányos fejlődés elérhető. Egyes felmérések szerint a hátrányos helyzetű népesség előrehaladása gyorsabb ütemű, mint a teljes népességé átlagosan.

Az öt év alatti gyermekhalandóság például több mint felére csökkent 1990 óta, és sok országban a szegényebb háztartások körében a változás gyorsabban zajlott le, mint a gazdagabb háztartásokban. Továbbá, az általános iskolákban a fiúk és lányok aránya négy régióban kiegyenlítődt.

A további fejlődésnek az összes gyermekre fókuszálnia kell, elsősorban azokra, akiken eddig nem tudunk segíteni.

Ehhez elengedhetetlen, hogy olyan programokat és eljárásokat támogassunk, amelyek nagy mennyiségű feldolgozott adatra épülnek, és amelyek a leginkább hátrányos helyzetű gyermekeket segítik. Az egészségügyi, oktatási rendszer és a gyermekvédelem megerősítése rendkívül fontos. Ugyancsak fontos a kormányoktól, a fejlesztési szektortól és privát forrásokból származó tapasztalatok, szakképzettség és innováció felhasználása.

Tudjuk, hogy a méltányosság nem szükségszerű - de a méltánytalanság sem az. A Millenniumi fejlesztési célok a fejlődés elkövetkező 15 évére elegendő tanulságot nyújtanak. A mi szégyenünk, ha ezekből nem tanulunk, és ha cserbenhagyjuk a gyermekeket, akiknek a MFC-k nem tudtak segíteni.

A jelentés legfontosabb üzenetei

Az MFC-k korszakának globálisan elért eredményeinek ellenére szükségét szenvedő gyermekek millióit hagytuk magukra.

- A legszegényebb háztartásokban élő gyermekek háromszor akkora valószínűséggel születnek megfelelő képesítéssel rendelkező segítség nélkül, és kétszer nagyobb valószínűséggel halnak meg ötödik születésnapjuk előtt, mint a legtehetősebb háztartásokban élő gyermekek.
- Az összes térségben a legszegényebb háztartásokból származó gyermekek sokkal kisebb eséllyel részesülnek alapszintű oktatásban, mint a legtehetősebb háztartások gyermekei.
- A kamaszlányok aránytalanul nagy hányadát éri el a HIV fertőzés: 2013-ban az összes újonnan megfertőződött kamasz majdnem kétharmada lány volt.
- A felszíni vizet használó és zárt mellékhelységhez nem jutó emberek 90 százaléka világszerte falusi környezetben él.
- Bár már sokkal több adattal rendelkezünk, még mindig fontos információink hiányoznak a legnagyobb szükségben élő gyermekekről.

A gyermekek körében tapasztalható esélyegyenlőtlenség veszélyezteti a stabilitást és a gazdasági fejlődést.

- Amikor a gyermekek felnőnek, a korán elszennvedett igazságtalanságok gyakran rosszabb egészségi állapothoz, rossz tanulmányi eredményekhez és rosszabb munkalehetőségekhez vezetnek.
- Ezek a tényezők idővel gazdasági és szociális egyenlőtlenségeket eredményeznek és hatással vannak a gazdasági fejlődésre és jólétre általában.

- Az adatok azt mutatják, hogy az oktatáshoz hasonló kulcsterületeken tapasztalható növekvő egyenlőtlenségek megnövelhetik a konfliktusok kockázatát.
- A demográfiai változások, a katasztrófaveszély, a szegénység, a konfliktushelyzetek és a bizonytalanság együtt nélkülözésekhez vezetnek, és olyan csapdákat alakítanak ki, amelyekből nagyon nehéz elmenekülni.

Ha a világ továbbra is cserbenhagyja a legkiszolgáltatottabb gyermekeket, nem érhetjük el a fenntartható fejlődést.

- Az oktatás jelenlegi fejlődését figyelembe véve, és a kevésbé fejlett régiók népességnövekedésével számolva 2030-ban nagyjából ugyanannyi gyermek fog kimaradni az iskolából, mint ma.
- A fejlődésben megállt gyermekek aránya csökken, de a probléma 2030-ban még mindig 119 millió gyermeket fog érinteni, megfosztva őket a növekedés és fejlődés esélyétől.
- Ha ugyanezen az úton haladunk tovább, 15 év múlva még mindig félmilliárd ember nem jut majd zárt mellékhelységhez.

A konkrét, közös célok megadják a kellő motivációt és tettekre sarkallnak, amelyekkel végre segíthetünk a gyermekeken.

- Az öt év alatti gyermekhalandóság több mint felére csökkent 1990 óta, és sok országban a szegényebb háztartások körében a változás gyorsabban következett be, mint a gazdagabb háztartásokban.
- Közel százmillióval kevesebb az öt év alatti, fejlődésben megállt gyermekek száma, és e tekintetben kisebb a vidéki és a városi gyermekek közötti különbség.
- Az általános iskolákban a fiúk és lányok aránya négy régióban kiegyenlítődött, és minden régióban több gyermek jár iskolába - tehetősebb és szegényebb háztartásokban élő gyermekek egyaránt.
- A legkevésbé fejlett országokban a zárt mellékhelységgel nem rendelkezők aránya gyorsabban csökkent (55%), mint a globális átlag (45%).

Amikor a Fenntartható Fejlődési Célok (angol rövidítésük SGD) irányát kijelöljük, választás előtt állunk: állandósítjuk az egyenlőtlenségeket, vagy olyan lehetőségeket teremtünk, amelyek generációkon átívelnek? Ahhoz hogy minden gyermek azonos eséllyel induljon az életben, szükségesek:

- **megfelelő befektetések**, amelyek a leghátrányosabb gyermekeket és közösségeket célozzák meg és egy elkötelezett vezetés támogatását élvezik
- **feldolgozott adatok**, amelyek segítenek nekünk megállapítani, hol élnek a legrosszabb körülmények között a gyerekek, hogy ehhez igazítsuk politikánkat és programjainkat
- **innovációk**, beleértve a mobiltechnológiát és a közösségi médiát, amelyekkel könnyebben átléphetjük a földrajzi határokat, mint valaha, és elérhetjük az elszigetelt gyermekeket
- **megerősített rendszerek** az egészségügyben, oktatásban, gyermekvédelemben és szociális védelemben, amelyek a legveszélyeztetettebb embereket célozzák meg

Célközönségek és felhívások

A jelentés összegyűjti az MFC-k korszakának eredményeit és a további kihívásokat. A legkiszolgáltatottabb gyermekekre összpontosít, mert rájuk kell a legtöbb figyelmet fordítanunk. A következő fejlesztési terven dolgozva a riport a cserbenhagyott gyermekek elérésének módszereit dolgozza ki, és a következő felhívásokat fogalmazza meg:

Döntéshozóknak:

- Méltányosságon alapuló megközelítést alkalmazzanak a leginkább elszigetelt gyermekek eléréséhez: a módszer költséghatékony és hozzásegít gyorsabb előrehaladáshoz.
- Fejlesztési erőfeszítéseiket összpontosítsák a legnehezebben elérhető gyermekekre, mert az ő cserbenhagyásuknak hosszan tartó negatív hatásai vannak a stabilitásra és a gazdasági fejlődésre. A gyermekeket érő igazságtalanságok, ha nem foglalkozunk velük, hosszú távon súlyosbítják a szélesebb körű egyenlőtlenségeket.
- Mérjék fel a különbségeket: használjanak feldolgozott adatbázisokat a rendelkezések tervezéséhez, találják meg, és célozzák meg a leginkább szűkséget szenvedő csoportokat.

Fejlesztési szakértőknek:

- Összpontosítsanak a különbségekre és egyenlőtlenségekre és állapítsák meg, hol kell a legnagyobb hatást kifejtenünk, hogy elérjük a legkiszolgáltatottabbakat, és tehesünk a fenntartható fejlődésért.
- Szabják a rendeleteket, programokat, forrásokat és költségvetést a közösségi viszonyokra, hogy a maximális hatást érhessék el.

Nemzeti statisztikai hivataloknak:

- Szánjanak pénzt a nagyarányú adatgyűjtésre a gyermekek jogainak védelme és a fenntartható növekedés érdekében.
- Mérjék fel a különbségeket: használják a feldolgozott adatmennyiséget az egyenlőtlenségek kimutatására, hogy a döntéshozók és a fejlődéssel foglalkozó szakértők azokra a területekre összpontosíthassanak, ahol segítségükre leginkább szükség van.
- Ahol lehet, gyűjtsenek és használjanak fel adatokat az egyenlőtlenségek több fajtájáról: fogyatékosokról, származásról, bevándorló státuszról, családi állapotról, szexuális orientációról, nemi hovatartozásról és távoli városokban és falvakban élő emberekről.
- Ahol lehet, gyűjtsenek és használjanak fel olyan adatokat, amelyek az intervenció minőségét mérik: például az oktatását és a terhesgondozását.

Adományozóknak:

- Támogassák a fejlesztési politikákba és programokba való befektetés során a méltányossági megközelítést. A leginkább háttérbe szorult gyermekek segítése felgyorsíthatja a fejlődést és életeket menthet.

- A fejlődés érdekében fektessenek be az adatgyűjtésbe: az adatok megmutatják, milyen befektetések érnek el eredményeket és ellenőrizni lehet velük, hogy a kormányok tartják-e magukat nemzeti fejlesztési céljaikhoz.

Tények és adatok

Fejlődés és egyenlőtlenségek

Terület	Globálisan 1990 óta:	És:	De még mindig:
Élelmezés	A fejlődésben megállt gyermekek aránya 41%-ra csökkent: közel 100 millióval kevesebb 5 év alatti gyermek maradt vissza a fejlődésben.	Három régió javított a városi és falusi ráta különbségén (kb. 2000 óta) a növekedésben leállt gyermekek számát tekintve.	A falusi környezetben élő gyermekeket kétszer akkora valószínűséggel érinti a probléma, mint a városi gyermekeket.
Szegénység	A napi kevesebb, mint 1.25 dollárból élő emberek aránya 44%-ról 17%-ra csökkent. (2011)	A teljes szegénységben élő emberek száma 1.9 milliárdról 1 milliárd alá esett.	A világ legszegényebbjeinek 47%-a 18 éves vagy fiatalabb.
Oktatás	Az oktatásból kimaradt gyermekek száma 106 millióról (1999) 58 millióra csökkent (2012).	Az általános iskolások körében a szegények és gazdagok közötti különbség csökkent, és a változás elsősorban a legszegényebbeket érintette pozitívan.	A legszegényebb háztartásokban élő gyermekek közel ötször akkora eséllyel maradnak ki az iskolából.
A nemek egyenlősége	Ahogy egyre több gyerek jár általános iskolába, a világ közelebb került a nemek közötti egyenlőséghez.	Négy régió elérte a nemek közötti egyenlőséget az általános iskolások körében.	A fiatal lányok 1,7-szer nagyobb eséllyel írástudatlanok, mint a fiatal fiúk.
Gyermekehalandóság	Feleannyi gyermek hal meg az ötödik születésnapja előtt.	A legszegényebb háztartások körében a javulás nagyobb mértékű volt, mint a leggazdagabb háztartásokban.	A legszegényebb háztartásokban élő gyermekek átlagban kétszer nagyobb eséllyel halnak meg az ötödik születésnapjuk előtt, mint a leggazdagabbak gyermekei.

Az anyák egészsége	Az anyák halálozási rátája 54%-kal esett.	A gazdagabb és a szegényebb országok közötti különbség a felére esett: 38:1 arányról 19:1 arányra.	Ma - ahogy 2000-ben is - a jómódú nők közel háromszor nagyobb eséllyel szülhetnek képzett segítséggel, mint a legszegényebbek.
HIV	A 15 év alatti, HIV vírussal újonnan megfertőződött gyermekek aránya 58%-kal esett (2001 óta).	Az árvák és nem árvák között az iskolába járók aránya (a 10-14 évesek korosztályában) közel kiegyenlítődött.	Majdnem 17,7 millió gyermek jutott árvaságra az AIDS-szel összefüggő okok miatt.
Víz és higiénia	2,5 milliárd ember jutott jobb minőségű ivóvízhez az utóbbi két évtizedben, és 2,1 milliárd él jobb higiéniai körülmények között.	Azoknak aránya, akik nem jutnak zárt mellékhelységhez a legkevésbé fejlett országokban gyorsabban esett (55%), mint a globális átlag (45%).	A felszíni vizet használók 90%-a falusi környezetben él. 7-ből 1 ember a világon (948 millió) továbbra sem jut zárt mellékhelységhez. Közülük 10-ből 9 falusi környezetben él.

*2015-re kivetített adatok